

RAPORT Z WIZYTACJI

(powtórna ocena programowa - profil ogólnoakademicki)

**dokonanej w dniu 28 września 2015 r.
na kierunku filologia, specjalność filologia angielska
prowadzonym w obszarze nauk humanistycznych
na poziomie studiów I stopnia o profilu ogólnoakademickim
realizowanych w formie studiów stacjonarnych
na Wydziale Nauk Społecznych i Humanistycznych, PWSZ im. Witelona w Legnicy.**

**przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodnicząca: dr hab. Ewa Chmielecka, członek PKA
członek: dr hab. Beata Mikołajczyk, członek PKA.**

**Część I: Zarzuty wymienione w Uchwale Nr 550/2014
Prezydium PKA z dnia 4 września 2014 r.**

Warunkowa ocena, o której mowa w Uchwale, została wydana zgodnie z określonymi w Statucie PKA warunkami przyznawania ocen, uwzględniającymi stopień spełnienia poszczególnych kryteriów oceny programowej, bowiem kryteria dotyczące: celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji, a także wewnętrznego systemu zapewnienia jakości otrzymały ocenę „znacząco”. Ponieważ kryteria te uzyskały ocenę niższą niż „w pełni”, nie zaistniały przesłanki do wydania oceny pozytywnej. Ocenę „znacząco” uzyskało także kryterium odnoszące się do koncepcji rozwoju kierunku, natomiast pozostałe spośród podlegających ocenie siedmiu kryteriów oceny programowej, tj. kryteria odnoszące się do: programu studiów, zasobów kadrowych, infrastruktury dydaktycznej oraz systemu wsparcia studentów w procesie uczenia się, otrzymały ocenę „w pełni”. Kryterium dotyczące badań naukowych nie było oceniane, ponieważ w przypadku realizacji wyłącznie studiów pierwszego stopnia prowadzenie działalności naukowo-badawczej nie jest obligatoryjne.

- (1) W odniesieniu do **kryterium dotyczącego celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji** stwierdzono, iż wprawdzie efekty kształcenia odpowiadały wymogom KRK i były wewnętrznie spójne w dostatecznym stopniu, jednakże dla całego programu zostały sformułowane w sposób tak ogólny, że nie pozwala to na ich efektywne sprawdzenie. Sposób weryfikacji osiągania zakładanych efektów (poza procesem dyplomowania) był dopiero wdrażany, co nie pozwalało na ocenę jego efektywności. Przegląd prac etapowych wykazał pobieżność i niestandardowość ocen, brak komentarzy egzaminatorów i inne uchybienia. Wskazuje to na

nieskuteczność wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Ponadto losy absolwentów jednostka monitorowała jedynie nieformalnie, i choć w czasie przed oceną podjęła próbę systemowego rozwiązania poprzez ankietę skierowaną do absolwentów śledząc ich kariery na rynku pracy, to nie można jeszcze było mówić o efektywności rozwiązań w tym zakresie. Zmiany wynikające z tego monitoringu nie były widoczne na ocenianym kierunku, zwłaszcza w odniesieniu do efektów kształcenia.

- (2) Kryterium dotyczące **wewnętrznego systemu zapewniania jakości** ocenione zostało na „znacząco”. Wprawdzie WSZJK został zaprojektowany zgodnie z obowiązującymi w polskim szkolnictwie wyższym wymaganiami prawnymi, jednak wprowadzony został stosunkowo późno i nie wykształcił struktury odpowiadającej bezpośrednio za jakość kształcenia na kierunku „filologia”. Wydział dysponował skromną dokumentacją, na podstawie której nie była możliwa ocena systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiągniętych efektów kształcenia. Ponadto wewnętrzne regulacje odnoszące się do upowszechniania wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia oraz wprowadzanych zmian, skoncentrowane są głównie na mechanizmach sprawozdawczych pomiędzy poszczególnymi ciałami funkcjonującymi w ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Nie uwzględniono jednak mechanizmów, które zapewniłyby dostępność dla studentów np. wyników procesu ankietyzacji. Na podstawie analizy dokumentacji należało również uznać, że nie wypracowano rozwiązań, odnoszących się do upowszechniania informacji wśród przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego. WSZJK obejmował w niedostatecznym stopniu interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. Interesariusze zewnętrzni angażowani byli w działania w obrębie WSZJK tylko bardzo sporadycznie i nieformalnie. Podstawową grupą tworzącą WSZJK byli pracownicy dydaktyczni, jednak były to przede wszystkim osoby funkcyjne. Natomiast studenci byli wprawdzie członkami organów kolegialnych Uczelni oraz zasiadają w gremiach związanych z jakością kształcenia, jednak ich udział ocenić należało jako bierny. W ograniczony sposób byli weń również włączeni absolwenci wizytowanego kierunku oraz przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego.
- (3) Sformułowano zastrzeżenia dotyczące **koncepcji rozwoju kierunku**, która tylko w części była tożsama z misją i strategią Uczelni, szczególnie w kontekście uelastyczniania kształcenia i wychodzenia naprzeciw indywidualnym potrzebom studentów. Odnotowano także niewielki udział interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w opracowaniu koncepcji kształcenia kierunku prowadzonego obecnie, a także w jej modyfikacji. Niepokoił zwłaszcza brak aktywnego udziału w jej tworzeniu filologów oraz studentów ocenianego kierunku.

Część II: Ocena efektów działań naprawczych odnoszących się do poszczególnych zastrzeżeń i zarzutów wymienionych w części I.

Zespół Oceniający zapoznał się z dokumentacją kierunku zawierającą dokumenty poprawione w zgodzie z wysuniętymi uprzednio postulatami oraz odbył następujące spotkania:

- z władzami Uczelni i Wydziału – spotkanie wstępne i podsumowujące;
- z osobami odpowiedzialnymi za opracowanie koncepcji i prowadzenie kierunku studiów
- z osobami odpowiadającymi za wewnętrzny system zapewniania jakości na Wydziale
- z pracownikami prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku.

Działania naprawcze podjęte przez uczelnię i opisane w raporcie z działań naprawczych oraz przedstawione w trakcie wizytacji były wielokierunkowe i znacznie przekraczały zakres uwag wysuniętych w raporcie z pierwszej wizytacji. Jednym z decydujących czynników ich podjęcia i przeprowadzenia była zmiana na stanowisku dziekana Wydziału Nauk Społecznych i Humanistycznych, która dała impuls do rozpoczęcia procesu naprawczego. Podjęte prace nad nowym (praktycznym) kierunkiem studiów oraz nad drugą specjalizacją wpłynęły zasadniczo na zmianę koncepcji kierunku studiów oraz większe zaangażowanie kadry akademickiej w jej tworzenie – prace prowadzone były w zespole wieloosobowym i w konsultacjach z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Jeśli idzie o poszczególne zastrzeżenia wymienione w Uchwale, to prace nad nimi przebiegały następująco i przyniosły następujące rezultaty:

Ad. (1) – działania naprawcze dotyczące celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji

Uczelnia podjęła działania naprawcze w celu polepszenia jakości sformułowań efektów kształcenia na kierunku. Powołano zespół do opracowania efektów kształcenia, w którego skład w przeciwieństwie do działań w przeszłości wchodził filolodzy, osoba odpowiedzialna za praktyki zawodowe oraz za kontakty z biznesem. Zespół opracował zestawy efektów kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego oraz praktycznego. Doprowadziło to w konsekwencji do podjęcia uchwały Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy dotyczącej oferty Wydziału Nauk Społecznych i Humanistycznych wprowadzającej uszczegółowione kierunkowe efekty kształcenia dla programu kształcenia na profilu ogólnoakademickim oferowanym w latach akademickich 2013/2014 oraz 2014/2015. W zgodzie ze zmienionym prawodawstwem w zakresie szkolnictwa wyższego wprowadzono także dla programu kształcenia prowadzonego od roku akademickiego 2015/2016 efekty kształcenia dla profilu praktycznego. ZO PKA pozytywnie ocenia wprowadzone zmiany: są one z jednej strony zgodne ze stosownymi zapisami rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a z drugiej są sformułowane w sposób dostatecznie precyzyjny i jasny, co pozwala na sprawną ich weryfikację. Odpowiednio do zapisów dotyczących kierunkowych efektów kształcenia skorygowano sformułowania efektów kształcenia obowiązujących dla poszczególnych modułów i przedmiotów. W poszczególnych kartach przedmiotu doprecyzowano sposoby weryfikacji efektów kształcenia. Zapisy te nie są wolne od drobnych niedoskonałości, zatem należy zalecić dalszy przegląd kart przedmiotów i ich stałe udoskonalanie, lecz w chwili obecnej dobrze odnoszą się do efektów kształcenia dla kierunku oraz tworzą – zarówno w programie kształcenia na profilu ogólnoakademickim jak i praktycznym – spójną całość.

ZO PKA pozytywnie ocenia także inne działania mające na celu lepszą i bardziej transparentną weryfikację efektów kształcenia. Z raportu z działań naprawczych dowiadujemy się, że dla wszystkich przedmiotów utworzono wspólny dokument pt. „Weryfikacja efektów kształcenia”, w którym zaproponowano ujednoczony opis sposobu sprawdzenia osiągnięcia efektów kształcenia. Jest on wprowadzić dość ogólny lecz zgodny ze sposobami weryfikacji powszechnie uzawanymi za właściwe na studiach filologicznych. Na polecenie Dziekana pracownicy zobowiązani są do archiwizowania prac zaliczeniowych oraz egzaminacyjnych. Espertki PKA miały możliwość zapoznania się z nimi. Należy stwierdzić, że prace archiwizowane są powszechnie, dotyczy to wszystkich przedmiotów w ramach ocenianego kierunku. Daje zauważyć się duża poprawa w stosunku do stanu poprzedniego, w pracach znaleźć można opis warunków zaliczenia, w tym m.in. stosowaną punktację wraz z progami odpowiednimi dla danej oceny, liczbę punktów uzyskanych przez studenta za dane zadanie itd. Nauczyciele oceniający wskazują także w bardzo wielu przypadkach (nie zawsze) na błędy, a także – co bardzo cenne – na błędy językowe. Nie zawsze znaleźć można charakterystykę zakwestionowanych przez egzaminatorów niedoskonałości lub błędów. ZO PKA został zapewniony, iż dane takie studenci uzyskują podczas omawiania pracy pisemnej. Zdaniem ZO PKA w sprawdzianach daje się zauważyć zbyt duża liczba zadań testowych zamkniętych, w stosunku do zadań otwartych polegających na pisaniu tekstów. Zaleca się zmianę tych proporcji, co z pewnością w lepszym stopniu testować będzie umiejętności językowe studentów filologii.

Zespół przejrzał większość sylabusów i stwierdza na tej podstawie, że metody weryfikacji efektów kształcenia są różnorodne i dobrze dobrane do ich charakteru. Jednakże odnotować należy, że dominują formy tradycyjne (esej, test, egzamin ustny), co może nie wystarczać do sprawdzenia efektów kształcenia właściwych dla nowego praktycznego profilu kształcenia. Uderza to, że zawarty w sylabusach opis weryfikacji jest ujednoczony, standardowy, co wskazuje nie na indywidualny namysł nauczyciela nad tą procedurą, ale raczej na wzorzec ogólnouczelniany. Zespół rekomenduje pozostawienie nauczycielom więcej swobody w doborze metod weryfikacji.

Niestety, w sylabusach nadal występują niedociągnięcia. Dotyczy to w szczególności bilansu punktów ECTS, w które włączono godziny kontaktowe w wymiarze niemożliwym do zrealizowania. Ta usterka nie rzutuje na ogólną pozytywną ocenę metody weryfikacji efektów, jednakże powinna być usunięta. Zespół rekomenduje przeprowadzenie mini-szkolenia dla pracowników z zasad prowadzenia punktacji ECTS.

Zespół przejrzał dokumentację kierunku zwracając szczególną uwagę na sposoby weryfikacji efektów kształcenia opisane w sylabusach (kartach przedmiotów) oraz na faktyczne wprowadzenie tych zasad weryfikacji w czyn na przykładzie prac etapowych. Rozmowy z pracownikami prowadzącymi zajęcia na kierunku potwierdziły, że w jednostce dokonano kompleksowego przeglądu sylabusów i opisanych w nich metod weryfikacji efektów kształcenia oraz, w ślad za decyzją dziekana, zaczęto archiwizować prace etapowe pokazujące sposoby tej weryfikacji – co odpowiada stanowi rzeczy opisanemu w raporcie z działań naprawczych.

Ponadto Zespołowi przedstawiono sprawozdania dziekana z realizacji zadań w latach akademickich zawierające sprawozdania z realizacji zakładanych efektów kształcenia wraz z wskazaniem dotyczącymi ich doskonalenia.

Podsumowując: weryfikacja efektów kształcenia, uprzednio ułomna, opisana ogólnikowo i niemożliwa do oceny w pracach etapowych, teraz prowadzona i opisywana jest poprawnie.

Ad. (2) – działania naprawcze dotyczące wewnętrznego systemu zapewniania jakości

Przedstawiona dokumentacja dotycząca WSZJ była o wiele bogatsza, niż zaprezentowana w trakcie pierwszej wizytacji i zarówno ona, jak i wypowiedzi pracowników odpowiadających za system poświadczają znaczący postęp i poprawę jego funkcjonowania. W dokumentacji zawarte były m.in. harmonogramy działań i protokoły zebrań Zespołu uczelnianego i wydziałowego ds. zapewniania jakości, zasady i procedura monitorowania efektów kształcenia (zgodne z zarządzeniem rektora z 4 kwietnia 2014) z załącznikami podającymi konkretne procedury tego monitorowania, arkusze okresowej oceny nauczycieli i jej procedura, ankiety studenckie i wnioski z ankiet za r. ak. 2014/15, procedura i arkusz hospitacji, także arkusz autorefleksji przedhospitacyjnej oraz harmonogram hospitacji (uwaga: w arkuszach hospitacji figurowały głównie oceny pozytywne, zatem, być może, hospitacje nie pełnią dostatecznie funkcji naprawczych). Ponadto przedstawiono dokumentację dotyczącą badania skuteczności i doskonalenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości: zawiera ona takie dokumenty jak protokoły spotkań z pracownikami, ich konsultacje dotyczące efektów kształcenia dla kierunku i inne. Biuro karier przygotowało wnioski z badania karier absolwentów.

Uprzedni zarzut dotyczący nikłej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi może być w całości uznany za niebyły: w dokumentacji i w trakcie rozmów przedstawiono wykaz instytucji zewnętrznych współpracujących z uczelnią przy doskonaleniu kierunku oraz dokumentację potwierdzającą tę współpracę wskazującą na udział interesariuszy w ciałach kolegialnych, konsultacjach koncepcji kierunku i innych. Przedstawiono także pisemne porozumienia o współpracy z tymi interesariuszami, w tym umowy dotyczące praktyk studenckich i inne.

Zauważalna jest znacząca aktywizacja interesariuszy wewnętrznych, zwłaszcza pracowników, którzy intensywnie i z zaangażowaniem pracują nad nową koncepcją kierunku. Można odnotować z satysfakcją powstawanie zaangażowanej wspólnoty akademickiej, która uprzednio ułomnie manifestowała swe istnienie. Z uwagi na termin wizytacji ZO PKA nie mógł spotkać się z przedstawicielami studentów, jednakże władze Uczelni w swym raporcie z Działań Naprawczych deklaruje dalszą aktywizację studentów, potwierdzają to rozmowy z kadrą dydaktyczną pracującą na kierunku filologia. M.in. powołano do życia koło teatralne, studenci zostali zaangażowani w przygotowanie – także edytorskie – wydanego tomu pt. „Kształcenie Teatralne”. W celu lepszej komunikacji ze studentami utworzono tematyczne fora komunikacyjne na płaszczyźnie Moodle. Przedstawiciel studentów brał zgodnie z przedstawioną dokumentacją czynny udział w pracach Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Podsumowując: należy odnotować znacząca poprawę w działalności WSZJ. Wiele jego elementów, uprzednio istniejących w postaci niedojrzałej, uzyskało rozwiniętą formę i dobrze rokuje na przyszłość – jeśli podjęte działania będą kontynuowane, Wydział i Uczelnia doczekają się niebawem dojrzałego i dobrze funkcjonującego systemu zapewniania jakości.

Ad. (3) – działania naprawcze dotyczące koncepcji rozwoju kierunku

W trakcie powtórnej wizytacji zauważyć było można bardzo pozytywne zmiany odnoszące się do koncepcji rozwoju kierunku filologia. Zasadniczo zminiło się grono osób tę koncepcję kształtujących oraz realizujących, jest to grupa dobrze przygotowanych merytorycznie filologów z dużym doświadczeniem. Koncepcja jest dyskutowana i realizowana kolegiально. Podstawową zmianą jest bardzo intensywne działania w kierunku upracticznienia kształcenia na kierunku w celu kształcenia kadr filologicznych dla potrzeb rynku lokalnego. Jak opisano powyżej, coraz bardziej intensywne kontakty z otoczeniem społeczno-gospodarczym w Legnicy i okolicach pozwala na zdiagnozowanie potrzeb tego rynku pracy i próba takiego ukształtowania kształcenia, aby na te potrzeby odpowiadał. Wynikiem tych kontaktów jest np. wprowadzenie od roku akad. 2015/16 dobrze zaprojektowanych praktyk zawodowych o dużym wymiarze godzin (480 godz.). Dalszy rozwój studiów filologicznych związany jest obecnie z dwoma ścieżkami, kształceniem językowym dla gospodarki (w tym nauczanie języka specjalistycznego) oraz kształcenie translatorskie. Osoby kształtujące koncepcję rozwoju dyskutują obecnie dalsze możliwości poszerzania oferty dydaktycznej wprowadzając elementy dotyczące ekologii, mediacje i negocjacje. Obecnie trwają prace nad ścieżką dydaktyczną zwaną roboczo mediacją transgraniczną. Ponadto poczyniono zakupy infrastrukturalne (np. kabina do tłumaczeń) ułatwiające kształcenie w wytyczonych zakresach. Działania naprawcze mające na celu poprawienie koncepcji rozwoju kierunku oraz uspołnienie jej z misją i strategią rozwoju Uczelni i Wydziału zostają ocenione przez Zespół zdecydowanie pozytywnie.

Część III: Informacje o pozostałych zmianach wprowadzonych w uczelni/jednostce w ocenianym okresie oraz ocena zasadności i skutków ich wprowadzenia

Zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego wprowadzono od roku akad. 2015/16 kształcenie studentów na profilu praktycznym. ZO PKA mógł zapoznać się z pełną dokumentacją tego programu kształcenia. Program kształcenia obejmuje dwie specjalizacje: Język angielski w biznesie i turystyce oraz translatorska. Program ten jest zgodny z koncepcją rozwoju kierunku oraz misją i strategią rozwoju Uczelni oraz Wydziału. Efekty kształcenia na kierunku są sformułowane w sposób poprawny. Konstrukcja programu obu specjalizacji jest właściwa i spełnia wymagania rozporządzenia ministra właściwego dla szkolnictwa wyższego, dotyczy to liczby punktów ECTS, ich podziału pomiędzy zajęcia ogólnoakademickie, podstawowe i kierunkowe, zajęcia o charakterze praktycznym oraz zajęcia do wyboru. Bogata jest oferta praktyki zawodowej obejmująca trzy cykle praktyk (w każdym roku kształcenia) o łącznym wymiarze 480 godz. Cele poszczególnych cykli praktyki są w sposób poprawny skorelowane z efektami kształcenia przedmiotów oferowanych w danym roku kształcenia. Karty przedmiotów są wystandaryzowane, wypełnione w zasadzie

poprawnie, zdarzają się nieścisłości w szczególności w naliczaniu nakładu pracy studentów (np. zaliczanie do zajęć odbywanych w kontakcie udziału z konsultacjach z pracownikami). Sposób zaprojektowania kształcenia na profilu praktycznym uznać można za poprawny, zachęcić należy do poszukiwania i stosowania większej palety form zajęć o charakterze praktycznym.

W okresie od poprzedniej wizytacji ZO PKA nieznacznie zmienił się skład osobowy Zakładu Neofilologii, jedna osoba, dla której Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy, uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych. Ponadto zatrudniono na pierwszym etapie profesora zwyczajnego mającego w swoim dorobku naukowym aktywności w zakresie zarówno filologii germańskiej jak i angielskiej. Przedstawiono minimum kadrowe dla profilu praktycznego, w którego skład wchodzi osoby z dorobkiem z zakresu nauk humanistycznych, językoznawstwa oraz literaturoznawstwa. Są to osoby mające wykształcenie w zakresie języków obcych oferowanych na kierunku filologia. W minimum wykazano dwóch profesorów, jednego doktora habilitowanego, siedmiu doktorów. Wśród nich znajduje się cztery osoby z udokumentowanym doświadczeniem zawodowym zdobytym poza uczelnią, są to osoby o dość znaczącym dorobku tłumaczeniowym. Skład minimum spełnia wymogi wskazane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Rozporządzeniu ws warunków prowadzenia kształcenia na określonym kierunku.

Część IV: Podsumowanie – wnioski dotyczące skuteczności i kompletności wprowadzonych zmian.

Zespół przeprowadzający powtórny wizytację uznaje działania naprawcze podjęte przez Jednostkę i Uczelnię za skuteczne i odpowiadające wysuniętym podczas pierwszej wizytacji zastrzeżeniom. Trzy kryteria, które w pierwszym raporcie z wizytacji uzyskały ocenę „znacząco” mogą być, po działaniach naprawczych podjętych przez Jednostkę, uznane za spełnione „w pełni”.

Zatem Zespół Oceniający wnioskuję o przyznanie oceny pozytywnej kierunkowi „filologia” prowadzonemu przez Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych, PWSZ im. Witelona w Legnicy.